

Kadernota Sociaal Domein 2019 - 2025

Heerenveen ontwikkelt verder

1. Inhoudsopgave

2. Inleiding	4
3. Wat gebeurt er om ons heen?	6
4. Onze belofte aan de inwoner	10
5. Doelen en opgaven	14
6. De kosten	18
7. Doelen en resultaten	20

Onze missie

Wij zijn er voor de Heerenveense samenleving!
Wij helpen onze inwoners in alle levensfases, daar waar het hen zelf en/of samen met anderen even niet lukt.
Onze normen worden gevormd door de rechten van het kind, de menselijke waardigheid en bestaanszekerheid.

Onze visie

Iedereen mag meedoen in onze gemeente. Voor inwoners in kwetsbare situaties bouwen we veerkracht op en we ondersteunen inwoners van alle leeftijden om zo gezond mogelijk en met plezier te kunnen leven. We richten ons op buiten, zijn transparant en vragen feedback. Hierbij verdienen wij vertrouwen en zorgen we voor balans tussen 'wat moet' en 'wat kan'. We werken integraal, vraaggericht en 'outreached'.

2. Inleiding

De decentralisaties zijn achter de rug. De doelstellingen zijn grotendeels behaald. Dit is iets waar we trots op mogen zijn! Maar we zijn nog niet klaar. Het kan altijd beter. Daarom is het tijd voor de volgende stap. Hoe zorgen we ervoor dat de verschillende wetten, waarvoor wij verantwoordelijk zijn, beter op elkaar aansluiten? Dat ze elkaar zelfs versterken door intensiever samen te werken? Dat onze inwoners nog maar één keer hun verhaal doen om vanuit meerdere hoeken ondersteuning te krijgen? Dat beschrijven we in de kadernota die voor u ligt. Samen sterker naar 2025!

Iedere inwoner van onze gemeente krijgt vroeg of laat te maken met het 'sociaal domein'. Hieronder vallen werk en welzijn maar ook opvoeden en opgroeien, wonen en gezondheid. Als gemeente helpen we onze inwoners zoveel mogelijk zelf. Helemaal sinds de decentralisatie ons verantwoordelijk maakte voor de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet. Het heeft de afgelopen jaren heel wat voeten in aarde gehad om ons deze verantwoordelijkheden eigen te maken. Zo zijn er talloze verordeningen, beleidsregels, preventieplannen en uitvoeringsplannen vastgesteld. Uit de 'Evaluatie beleid sociaal domein 2015-2017' (28 november 2017) blijkt dat de transitie over het algemeen succesvol is verlopen en geslaagd.

Inwoners zijn tevreden

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de inwoners van onze gemeente tevreden zijn met de ondersteuning die we hen bieden. Ze wisten ons de afgelopen jaren goed te vinden via onze meitinkers en gezinswerkers, ze kregen hulp bij het vinden van werk en we ondersteunden ze bij eenzaamheid, dementie en mantelzorg. Er kwam een plan om overlastgevend situaties door verwarde personen te voorkomen, er zijn zes preventieteams opgezet en JOGG-campagnes ontwikkelt. Er is meer gebruik gemaakt van onze minima regelingen (de zorgregeling, het Kindpakket en het participatiefonds voor 18 plussers), de samenwerking rondom gezinnen is verbeterd en het vertrouwen in de gemeente is over het algemeen gegroeid.

Samen sterker

Nu is het tijd voor de volgende stap. De stap die leidt naar een meerjarige integrale aanpak, waarbij we flexibel kunnen inspelen op ontwikkelingen in de samenleving, wetgeving en de uitvoering hiervan. Want wat doen we als een inwoner niet te maken heeft met één van de wetten, maar met meerdere tegelijk? Dit komt vaak genoeg voor, want het leven loopt nu eenmaal niet netjes langs de lijnen van een wet. Dit is waar deze kadernota Sociaal Domein 2019-2025 over gaat. We beschrijven hierin hoe we de komende jaren kunnen werken aan een betere en sterkere samenwerking tussen onze dienst- en hulpverlening. Onder andere door ervoor te zorgen dat de lijnen kort zijn, waardoor we onze inwoners nog beter kunnen ondersteunen zolang zij die steun nodig hebben.

Over welke wetten hebben het?

Met deze kadernota proberen we richting te geven aan de uitvoering van een aantal wetten, waaronder:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die gaat over de sociale samenhang, de toegankelijkheid en soort voorzieningen, het gevoel van veiligheid en leefbaarheid, de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers en het beschermd wonen en de opvang;
- Participatiewet;
- Wet sociale werkvoorziening (Wsw);
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs);

- Jeugdwet, die gaat over preventie en jeugdhulp, de uitvoering van kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering;
- Wet publieke gezondheid (Wpg), die onder andere de jeugdgezondheidszorg en preventieprogramma's beschrijft;
- Diverse wetten op het gebied van peuteropvang en onderwijs.

Andere terreinen van het sociaal domein zijn onderwijs-huisvesting en -accommodatie, cultuur, sport en veiligheid. Hoewel de bovengenoemde wetten vele van deze vijf terreinen raken, gaat gaat deze kadernota hier niet over. Voor deze terreinen hebben we al vastgesteld beleid.

Global Goals

Heerenveen is van ons allemaal. Samen maken we een prettige leefomgeving van de gemeente. Samenwerking staat dan ook centraal als het om onze gezamenlijke toekomst gaat. Samenwerking tussen de gemeente en haar inwoners, tussen werkgevers en werknemers, scholen en leerlingen, verenigingen en vrijwilligers, ondernemers en hun klanten en alle andere denkbare varianten waarbij mensen en/of organisaties elkaar nodig hebben. Bij de dingen die wij als Gemeente Heerenveen

doen, laten we ons inspireren door de Global Goals van de Verenigde Naties. Op het Sociaal Domein zijn dit vooral:

- Einde aan armoede
- Gezondheid en welzijn
- Goed onderwijs
- Fatsoenlijke banen en economische groei
- Minder ongelijkheid

Doorlooptijd tot 2025

De kadernota die voor u ligt, heeft een doorlooptijd tot 2025 en loopt gelijk op met de thema's uit de raad. Deze periode geeft de raad voldoende tijd om het sociaal domein te kunnen doorontwikkelen, rekening houdend met een korte doorlooptijd voor de volgende raad. Zo is de continuïteit op hoofdlijnen geborgd. De kadernota is richtinggevend: per jaar maken we samen met de Participatieraad en steunorganisaties afspraken in uitvoeringsprogramma's. In de tabel op pagina 20, 21 en 22 leest u welke uitvoeringsprogramma's opgesteld worden. Deze volgen vanaf 2020.

“We zorgen dat de lijnen kort zijn”

3. Wat gebeurt er om ons heen?

Bij het opstellen van nieuw beleid, kijken we naar de wereld om ons heen. Niet alleen lokaal en regionaal. Ook landelijk en zelfs mondiaal vinden ontwikkelingen plaats die invloed hebben op onze gemeente. Welke ontwikkelingen zien we op dit moment?

Algemene maatschappelijke ontwikkelingen

Klimaatverandering

Maatschappelijke ontwikkelingen houden niet op bij onze gemeentegrens. Ze spelen op regionaal, landelijk of wereldniveau. Denk aan de veranderingen in het klimaat. Dit is een wereldwijd probleem waar we als gemeente de ogen niet voor kunnen sluiten. Onze grondstoffen worden schaarser, dus willen we af van fossiele energiebronnen. Om dit te bewerkstelligen moeten we ons richten op de energietransitie, klimaatadaptie en een circulaire economie. Deze ontwikkelingen kunnen een bijdrage leveren, bijvoorbeeld door banen te creëren. Het kan ook een risico zijn, denk bijvoorbeeld aan klimaatarmoede. Dat kan ontstaan wanneer de kosten van de omschakeling naar schone energie enkel door inwoners opgebracht moeten worden waardoor groepen inwoners niet mee kunnen doen.

Afnemende beroepsbevolking

Op landelijk niveau zien we onder andere ontwikkelingen op het gebied van arbeid. De beroepsbevolking neemt af en de segregatie neemt toe. Er staan nog veel mensen aan de kant, wat maakt dat verhoudingsgewijs minder werkenden moeten zorgen voor een groeiende groep niet-werkenden. Tegelijkertijd verandert de bevolkings-samenstelling door (arbeids)migratie.

Toenemende segregatie

Er lijkt sprake te zijn van een groeiende tweedeling in de samenleving tussen werkenden en niet-werkenden en tussen lager- en hogeropgeleiden. Hierdoor wordt de groep inwoners die kán participeren of daadwerkelijk participeert, kleiner. Dit geldt in het bijzonder voor mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en met de digitalisering en robotisering.

Woonruimte verdeling

Zowel ouderen als jongeren blijven tegenwoordig langer thuis wonen. Ouderen willen langer zelfstandig wonen of kunnen niet in verzorging- en verpleeghuizen terecht door ruimtegebrek. Jongeren krijgen moeilijk een hypotheek. Er is weinig keus aan koopwoningen in het lage segment. Na een scheiding - of tijdens een verblijf in residentiele jeugdhulp of beschermd wonen - zijn inwoners soms met spoed op zoek naar woningen. Vaak zijn die woningen niet zo snel voorhanden. Dit wordt vaak veroorzaakt door een te korte inschrijfduur van de woningzoekende. Soms passen de woningen die wel voorhanden zijn niet bij de toewijzingsgrenzen of het inkomen van de woningzoekende.

Ontgroening

Het totaal aantal kinderen en jongeren neemt af, wat invloed heeft op de speelmogelijkheden, bereikbaarheid van voorziening en leegstand van scholen. Zonder regie verschaalt het voorzieningenniveau. Het is daarom belangrijk dat we hier als gemeente aandacht aan besteden. Voor een aantal functies - zoals het voortgezet onderwijs - kan de regiofunctie juist toenemen.

Vergrijzing

Onze bevolking vergrijst. De vraag naar zorg neemt toe, vooral onder mensen ouder dan 75 jaar. Vanwege deze vergrijzing neemt de vraag naar een geschikte woning toe. Daarnaast neemt het aantal beschikbare mantelzorgers af.

Tarieven hulp en ondersteuning

De tarieven in de hulp en ondersteuning in de zorg stijgen snel. Dit komt onder andere door aanzienlijke CAO-verhogingen en personeelstekorten, de opzet van wetten of juist achteraf ingrijpen door de Rijksoverheid en effecten van inkoopmodellen. Dit speelt onder andere bij de uitvoering van de Jeugdwet (jeugdhulp) en Wet maatschappelijke ondersteuning (ondersteuning).

Roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik

Tot slot zijn er ontwikkelingen op gezondheidsgebied. Er sterven jaarlijks 35.000 Nederlanders als gevolg van roken, overgewicht of probleemdrinken. Overgewicht en obesitas zijn na roken de belangrijkste veroorzakers van hart- en vaatziekten of diabetes.

Bijna de helft van de twintigplussers is te zwaar. Ook het drinken van (te) veel alcohol is slecht voor de gezondheid. Met name voor jongeren - omdat dit de ontwikkeling van de hersenen verstoort - en voor zwangere vrouwen - omdat het de gezondheid van ongeboren kinderen in gevaar brengt.

Toegenomen aandacht voor preventie

De afgelopen jaren is de aandacht voor preventie toegenomen. In het Sociaal Domein hebben veel gemeenten bij (de voorbereiding op) de decentralisaties dit tot een expliciet doel gemaakt, maar ook binnen de medische zorg krijgt het een prominentere positie. Een helder voorbeeld is dat vanaf 2019 de gecombineerde leefstijlinterventie vergoed wordt uit de basisverzekering. Ook het Nationaal Preventieakkoord op de thema's roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik is een voorbeeld hiervan. In de gemeente Heerenveen is preventie een nadrukkelijke doelstelling, met onder andere de preventieteams, JIDS (jongerenteam in de school) en de praktijkondersteuner huisartsen jeugd (POH). Verbinding tussen sociaal en medisch domein wordt hierin nadrukkelijk gezocht (met de POH en Kansrijke Start als voorbeelden).

Positie van gemeenten in het gedecentraliseerde sociale domein verandert

Veel meer dan in het verleden is ook de gemeente Heerenveen partner binnen de ontwikkelingen en bij de daadwerkelijke uitvoering van beleid. Het betrekken van inwoners en zorgaanbieders is een uitgangspunt geworden. Daarbij is het belangrijk dat de gemeente de regietaak invult en het overzicht behoudt. Samenwerken met de genoemde partners houdt ook in dat de gemeente de gewenste positie gegund moet krijgen (aandacht voor relatiebeheer nodig) en kritisch is op het genoemde partnerschap en de eigen rol daarin.

Omgevingsvisie

Vanaf 2021 is de Omgevingswet van kracht. Deze vervangt tientallen sectorale wetten door één integrale. Dit vraagt om een integratievisie voor de lange termijn voor onze fysieke omgeving: de Omgevingsvisie. Deze heeft veel raakvlakken met hoe het sociaal domein is ingericht. Een inrichting die zich direct verhoudt tot - en meebeweegt met - de ontwikkelingen in de maatschappij.

Opvoeden & Opgroeien

We leven in het land met de gelukkigste jeugd van de wereld. Bovendien is de opvoedproblematiek in onze gemeente kleiner dan in veel andere Friese gemeenten. Er zijn echter binnen Heerenveen grote verschillen, en er is een groep kinderen die ondersteuning nodig heeft.

Pedagogische basisvoorzieningen

(Bijna) alle kinderen, jongeren en gezinnen maken gebruik van één of meer pedagogische basisvoorzieningen zoals het consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen, de basisschool en het voortgezet onderwijs. Veel kinderen en jongeren zijn lid van sportverenigingen, volgen cultuureducatie of ontwikkelen zich op andere wijze met behulp van vrijwilligers en professionals. Deze voorzieningen dragen er in hoge mate aan bij dat kinderen en jongeren over het algemeen veilig en evenwichtig opgroeien in een stimulerende omgeving.

Toch maken niet alle kinderen van de voorzieningen gebruik. Zo bezoekt een groot deel van de kinderen in de gemeente Heerenveen voorafgaand aan de basisschool geen voorschoolse voorziening. Ouders zijn vaak onbekend met de financiële regelingen voor voorschoolse opvang. Ook hebben ouders niet altijd het juiste beeld van de beschikbare voorzieningen. Deze verschillende factoren kunnen ertoe leiden dat kinderen een opgelopen achterstand niet inlopen gedurende hun hele schoolcarrière.

Het gaat niet overal en altijd goed

Er zijn wijken waarin kinderen twee tot zes keer vaker (een risico op) een taal-/psychosociale achterstand hebben, sprake is van ongezonde leefstijl (voeding, alcohol en drugs), te maken krijgen met kindermishandeling. Daarnaast zijn er gezinnen waar veel verschillende problematiek samen komt. Er is daarbij een duidelijke samenhang met de sociaaleconomische structuur in onze gemeente. Juist voor de kinderen en gezinnen waar het hier om gaat, is specifieke aandacht voor het voorkomen van (ergere) problemen essentieel.

Naast preventie ook maatwerk

Bij een deel van de kinderen, jongeren en gezinnen is de problematiek ernstig en hardnekkig. Het aantal kinderen, jongeren en gezinnen met jeugdhulp in Heerenveen is sinds de decentralisatie met tien procent toegenomen. De problematiek is divers: de belangrijkste redenen voor een hulpvraag bij het Team Jeugd en Gezin zijn psychiatrie, lvb-problematiek, scheidingen, multi-problematiek en onveiligheid. De oorzaken van de toenemende hulpvraag zijn – niet uniek voor Heerenveen – een complex samenspel van sociaaleconomische omstandigheden (zoals armoede en schulden), sociaal-culturele opvattingen (zoals wat een normale ontwikkeling van het kind is) en toegenomen behandel mogelijkheden.

Zeker bij gezinnen met multi-problematiek, is er geen oplossing vanuit één perspectief. Een kwetsbare zwangere met een verleden met verslavingsproblematiek en schulden bijvoorbeeld, heeft een samenhangend aanbod nodig voor een goede start van het ouderschap en voor het kind.

Op basis van de Jeugdwet zijn gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Tegelijk werken gemeenten verplicht samen, is de gemeente slechts een van de toegangen tot jeugdhulp en hebben aanbieders in het huidige inkoopmodel een grote rol in het vaststellen van de prijs van een traject. Deze factoren beperken sturing. Hogere tarieven en het toegenomen aantal kinderen, jongeren en gezinnen met jeugdhulp zet de betaalbaarheid onder druk. De compensatie die het Rijk hiervoor dekt slecht een summier deel hiervan. Deze combinatie is een grote opgave.

Leefbaarheid, meedoen en gezondheid

Sociale samenhang, leefbaarheid en eenzaamheid

Hoewel het overwegend goed gaat in onze dorpen, wijken en buurten, blijven dingen als het bewerkstelligen van sociale participatie en het voorkomen van eenzaamheid en isolement onze aandacht verdienen. Zo geeft 42 procent van de 19 tot 64-jarigen aan zich matig tot zeer ernstig eenzaam te voelen. Onder de 65-plussers is dit 45 procent. Daarom is en blijft het voor onze inwoners belangrijk dat er voldoende mogelijkheden zijn om elkaar te ontmoeten in maatschappelijke- en sportaccomodaties.

Hoog risico op psychische problemen

Dit is ook belangrijk voor volwassenen die een verhoogd risico lopen op de ontwikkeling van angststoornissen, depressies of andere vorm van psychische en/of psychosociale problemen. Het gaat hier om één op de drie volwassen inwoners, van wie 8 procent met suïcidale gedachten kampt. Deze ontwikkelingen (kunnen) leiden tot verwarde en overlastgevende personen.

Uitstroom beschermd wonen slaagt nog niet

Inwoners die vanwege een psychiatrische of psychosociale beperking (tijdelijk) niet in staat zijn om zelfstandig te wonen, komen in aanmerking voor beschermd wonen. Al vóór de decentralisatie probeerden we deze mensen ertoe te bewegen om in en met de samenleving te (blijven) leven in plaats van erbuiten. We zetten hierbij in op het zo lang mogelijk thuis blijven wonen en de zorg in huis organiseren. Maar hoewel we mensen met psychische problemen nog steeds zo veel en zo snel mogelijk trachten te laten integreren, zien we nog geen afname in het aantal mensen dat een beroep moet doen op beschermd wonen.

Wij kiezen voor positieve gezondheid

Omdat de aandacht in de zorg vaak uitgaat naar het vinden van een oplossing voor de klachten en gezondheidsproblemen van mensen, kiezen wij bewust voor 'Positieve Gezondheid'. Op deze manier willen we het vermogen van mensen stimuleren om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan. We gaan deze benadering toepassen op het voorkomen en bestrijden van overgewicht, roken en alcoholgebruik. Ongeveer de helft van de volwassenen in onze gemeente heeft matig tot ernstig overgewicht, 7 procent drinkt (veel) te veel en één op de vijf rookt (nog).

Ouderen wonen langer thuis

Ouderen blijven vaak het liefst zo lang mogelijk zelfstandig in de eigen, vertrouwde omgeving wonen. Dit kan, mits hun woning en omgeving het nog toelaten wanneer zij hulpbehoevend raken. Soms vraagt dit om tijdige aanpassingen in huis - als hiervoor genoeg mogelijkheden zijn - of om een verhuizing - als hiervoor voldoende aanbod is van geschikte woningen of nieuwe, eventueel geclusterde woonvormen voor ouderen. Dit, samen met de invloed van de vergrijzing, leidt tot meer en langduriger gebruik van onze voorzieningen.

Betaalbaarheid en kwaliteit Wmo-ondersteuning staat onder druk

De vergrijzing, het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen en ingrepen vanuit de Rijksoverheid op het gebied van de beleidsvrijheid binnen de Wmo zorgen ervoor dat onze Wmo-uitgaven stijgen. De compensatie die het Rijk hiervoor biedt, dekt slechts een klein deel hiervan. De betaalbaarheid en kwaliteit van onze Wmo-ondersteuning staat hierdoor onder druk. Deze ontwikkeling heeft absoluut onze aandacht nodig.

Mantelzorgers en vrijwilligers

Bij de zorg van zelfstandig wonende naasten hebben mantelzorgers vaak een onmisbare rol. Uit het onderzoek Vrijwilligerswerk en mantelzorg in 2018 (11 december 2018) blijkt dat 17 procent van onze inwoners zich als mantelzorger herkent. Het blijft essentieel om onze mantelzorgers gericht te ondersteunen, ondanks dat de overbelasting ten opzichte van 2014 is afgenomen. Ditzelfde geldt voor vrijwilligers die zich inzetten voor de ondersteuning van inwoners, verenigingen of stichtingen, zij het in mindere mate. 29 procent van de vrijwilligers doet dit structureel.

Scan de QR code voor een korte video over vrijwilligerswerk.

Participatie en bestaanszekerheid

De weg naar participatie en werk is voor iedereen verschillend

Onze gemeente is een sociale en ondernemende gemeente. We hebben al decennialang een buitengewoon goede werkgelegenheid. In 2018 kwamen er 1.160 werkplekken bij en in totaal zijn we goed voor 33.000 banen. Heel Fryslân profiteert mee van onze gemeente als industrialisatiekern en logistiek knooppunt voor het Noorden. Sinds vorig jaar zien we een grote afname van het aantal mensen met een uitkering. Dit is een mooie en zeer gewenste ontwikkeling. We streven ernaar om elk jaar per saldo met honderd uitkeringen te dalen. Alle betrokkenen doen hiervoor hun best en wij helpen waar het nodig is.

Focus op uitstroom: mens en middelen

Wanneer mensen (weer) aan het werk zijn en aan het werk blijven, heeft dit een positieve invloed op vele leefdoelgebieden waaronder gezondheid, armoedebestrijding en zelfontplooiing. We willen dat de Rijksbijdrage dekkend is voor de uitgaven voor de bijstand, participatie en re-integratie (exclusief Wsw). Een gemiddeld aantal uitkeringen van 1.100 moet in deze raadsperiode haalbaar zijn.

'Goud in handen': werk, ook voor nieuwe generaties

Met de afnemende beroepsbevolking zijn 'alle handjes nodig'. Wanneer statushouders of jongeren afkomstig uit het praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en MBO niveau 1 en 2 de bijstand instromen, merken wij dat jobcoaching hen kan helpen om (weer) werk te vinden. Dit vraagt om flexibiliteit van zowel werkzoekenden als werkgevers. Samen met onderwijs en ondernemers werken we aan een pact om de aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt beter op elkaar af te stemmen. Vanuit dit knooppunt willen we starters, jongeren en statushouders een goede start op de arbeidsmarkt geven.

Schuldpreventie is de essentie

Als het om financiële problemen gaat, kan vroegsignalering en preventief budgetbeheer veel ellende besparen. Soms bespaart het zelfs een uitkering. Er zijn in veel situaties volop signalen in beeld te brengen die kunnen voorspellen of mensen in de schulden komen - of dat al zitten. Daarom houden we bij de aanpak van financiële problemen rekening met het soort schulden en het soort schuldenaar. Dit leidt aantoonbaar vaker tot daling van de zorgkosten en brengt financiële stabiliteit. En misschien nog wel het belangrijkste: het leidt tot meer eigenwaarde. Samenwerking met meerdere instanties is hierbij van groot belang en die zoeken we dan ook actief op. Het huidige beleidsplan Schuldhulpverlening blijft hierbij van kracht. In het uitvoeringsprogramma gaan we hier dieper op in, mede met het oog op de aangekondigde wetswijziging om gegevensuitwisseling voor schuldhulpverlening te faciliteren. Deze wetswijziging betekent dat de Belastingdienst en woningcorporaties persoonsgegevens aan de gemeente kunnen doorgeven die wij kunnen gebruiken bij de uitvoering van de Participatiewet, Jeugdwet en Wmo.

Participatiewet en de Sociale werkvoorziening: 'samenwerken aan werk'

Iedereen moet de mogelijkheid krijgen om zijn of haar leven te verbeteren aan de hand van werk. Om dit in praktische zin te bewerkstelligen, bieden we als gemeente kennis, kunde en infrastructuur aan onze sociale werkvoorziening. Wat we zelf kunnen, doen we zelf en waar nodig en/of gewenst schakelen we externen in zoals Caparis. Zo bieden we lokaal werk op maat en houden we het regionale netwerk in stand dat zo broodnodig is voor onze gemeente. Want iedereen mag meedoen!

"De weg naar participatie en werk is voor iedereen verschillend."

4. Onze belofte aan de inwoner

We hebben het als gemeente vaak over 'onze inwoners'. Maar wie zijn zij precies? Wat is belangrijk voor hen? Waar hebben zij behoefte aan? Medewerkers van de gemeente werken dagelijks aan het zo goed mogelijk binnenhalen van deze informatie.

Waar in andere delen van Nederland welvaart sterk van invloed is op het gevoel van welzijn en geluk, speelt dit in Friesland minder. Dit blijkt uit een onderzoeksresultaat van het Fries Sociaal Planbureau dat de 'Friese paradox' wordt genoemd. Minder welvaart (geld) maakt Friezen dus niet per definitie ongelukkig. Maar waar hebben onze mensen dan wél behoefte aan?

"Het effect van een verandering hangt af van de kwaliteit van de oplossing maal de acceptatie van de betrokkenen. Beiden moeten kloppen, anders wordt het niets."

Norman Maier.

Als het gaat om de mate waarin onze inwoners problemen in hun leven ervaren, zien we in onze gemeente grote lokale verschillen tussen woonservicezones en zelfs tussen straten. Gebeurtenissen in mensenlevens zijn meestal niet strikt langs de wetslijnen te leggen. Ze hebben vaak wel veel invloed op elkaar. Zo speelt armoede een rol in 40 procent van de meldingen bij de Raad voor de Kinderbescherming.

In samenhang en met afstemming

Wij staan als gemeente middenin de samenleving en halen dagelijks informatie op bij onze inwoners. Die input vertalen we zo goed als dat kan, binnen de wettelijke kaders en het maatwerkbeginnsel. Dit blijven we doen, maar veel meer in samenhang en afstemming. Zo werken we binnen het sociaal domein met gebiedsregisseurs per woonservicezone. Zij zijn de contactpersonen voor de preventieteam, ze pikken snel signalen op uit de buitenwereld en weten wat er speelt in onze wijken en buurten. Waar nodig zetten ze de verkregen informatie met collega's om in concreet beleid.

Vanuit de inwoner

Ons uitgangspunt is altijd het verhaal en de wens van de inwoner. Persoonlijk contact is hierbij essentieel, zowel met de inwoner als tussen de betrokken professionals. Daarom werken de meitinkers, gezinswerkers, klantmanagers, jobhunters, accountmanagers, specialisten, casusregisseurs en procesregisseurs nauw samen en staan zij in direct contact met onze inwoners. Hierdoor werken alle professionals op basis van hetzelfde verhaal en vanuit de wens van de inwoner. Alle informatie die zij ophalen wordt vervolgens gebruikt om te komen tot een eenduidige aanpak.

Overleggen en bijeenkomsten

Ook zijn er geregeld themabijeenkomsten met de klankbordgroep samenleving, de regiegroep armoede en de participatieraad als onafhankelijk adviesorgaan van de gemeente. Daarnaast hebben we structureel overleg met steunorganisaties - zoals Stichting Vluchtelingenwerk, Stichting Leergeld, De Barones etc. We ontwikkelen beleid en uitvoering - met behoud van ieders rol en verantwoordelijkheid - in samenwerking met onze partners.

De kwaliteit van onze hulp- en dienstverlening wordt continu gemeten. Dit geldt voor de Wmo, de Participatiewet, de Jeugdwet en voor schuldhulp. De meeste inwoners die ondersteuning krijgen van onze meitinkers, gezinswerkers en consultants werk en inkomen zijn positief over de hulp die zij van ons krijgen.

Onze kaders

Nu we weten wie binnen onze gemeente verantwoordelijk zijn voor het contact met - en de ondersteuning van - onze inwoners, kunnen we teruggaan naar de belofte die we aan hen doen. Wat is onze missie en visie? En wat zijn onze kaders

Het is onze missie om inwoners in alle levensfasen te helpen, daar waar het hen zelf en/of samen met anderen even niet lukt. Onze normen worden gevormd door de rechten van het kind, de menselijke waardigheid en bestaanszekerheid. We zijn er voor de Heerenveense samenleving!

Onze visie is in deze kadernota dat iedereen mag meedoen in onze gemeente. Voor inwoners in kwetsbare situaties bouwen we veerkracht op en we ondersteunen inwoners van alle leeftijden om zo gezond mogelijk en met plezier kunnen leven. We richten ons op buiten, zijn transparant en vragen feedback. Hierbij verdienen wij vertrouwen en zorgen we voor balans tussen 'wat moet' en 'wat kan'. We werken integraal, vraaggericht en outreachend.

Scan de code voor een video over het arbeidsmarktproject bij sc Heerenveen.

Continuïteit organisatie hulp en ondersteuning

Voor de decentralisaties in het sociaal domein is een lokale hulp- en ondersteuningsstructuur ontwikkeld waaraan onze gebiedsgerichte preventieteams, meitinkers, klantmanagers, procesregisseurs en ons team Jeugd en Gezin handen en voeten geven. Tijdens de periode van deze kadernota, 2019 - 2025, wordt deze ondersteuningsstructuur doorontwikkeld maar niet herzien. We werken verder aan onze preventie, toegang en het maatwerkbeginsel en bouwen verder op wat al is bereikt. Hierbij is ruimte voor verbetering en vernieuwing.

Prioritair voeren we de wet uit. Hierbij gaat het steeds om de vraag: "Wat heeft deze persoon nodig om zo veel mogelijk mee te kunnen doen in de samenleving?" Bij onze interventies is het uitgangspunt dat we effectiviteit en efficiëntie de komende jaren voortdurend verhogen. Hiervoor werken we evidence based: we blijven doen wat werkt en stoppen met wat niet werkt. Welke dit zijn, laten we praktijkgericht en wetenschappelijk onderzoeken. Hiervoor zoeken we structurele samenwerking met kennisorganisaties zoals universiteiten, HBO's en academische werkplaatsen. We verbinden het onderzoek aan beleid én uitvoering, door aanbevelingen aan het bestuur en coaching van professionals.

Regie en integraliteit

Jarenlang hebben wij ons gefocust op het zelfstandig houden en zelfstandig maken van mensen. Zo wilden we hun gevoel van autonomie - het zelf kunnen bepalen wat belangrijk voor hen is - versterken. Participatie in welke vorm dan ook geeft immers perspectief en draagt bij aan het meedoen in onze lokale samenleving. Zo is de ontwikkeling van sociale vaardigheden een belangrijke voorspeller van succes op de arbeidsmarkt, is laaggeletterdheid vaak een voedingsbodem voor het ontwikkelen van schulden en heeft verschil in inkomen een duidelijke relatie met voeding en gezondheid, gelijke kansen in het onderwijs en (top)sport en met cultuurdeelname. Om als gemeente van meerwaarde te zijn, is een integrale uitvoering van beleid noodzakelijk en wenselijk. Voor onze inwoners én voor ons als organisatie. Altijd in het belang van de gemeenschap en met ruimte voor eigen initiatief en talent. Want succes verdien je in de uitvoering.

Als het gaat om integraal werken, hebben alle betrokkenen binnen het hulpaanbod van de verschillende leefdomeneinen een signalerende functie. Een ieder houdt rekening met wat de burger zelf nog kan en wat preventief kan worden opgelost, weet waar hij signalen kwijt kan en wie hij er op welke momenten bij kan of moet halen. Het basisprincipe is wederkerigheid.

Om laagdrempelig en toegankelijk te zijn en dicht bij de burger te staan met onze dienst- en hulpverlening, werken onze preventieteams en meitinkers in vaste gebieden. Ook zijn er gebiedsregisseurs, om vraag en aanbod beter te verbinden en om de vragen uit de praktijk sneller te vertalen naar beleid.

De vorm en hoeveelheid van de ondersteuning die we verlenen is een kwestie van maatwerk. We kijken hierbij naar de zelfredzaamheid en de behoefte aan ondersteuning, de draagkracht en de draaglast, of en wanneer er wel of geen casus- of procesregie nodig is en of we streven naar een kortetermijnoplossing of naar een langdurige duurzame oplossing.

We ondersteunen niet alleen bij een hulpvraag maar ook bij zorgmijding door middel van het verbinden van veiligheid en (bemoei)zorg. Zwaardere casussen op het gebied van veiligheid en zorg komen meestal bij het Zorg- en Veiligheidsteam terecht: procesregie wordt ingezet als de samenwerking van diverse hulpverleners hierom vraagt. Dit vraagt om transparantie over de rol van procesregie versus casusregie en wie wanneer doorzettingsmacht heeft.

De zorgvraag is leidend

Wij zijn zowel inhoudelijk, als financieel verantwoordelijk voor het sociaal domein. De inkomsten bestaan uit de algemene uitkering en een aantal doeluitkeringen. De uitgaven zijn een complex samenspel van economische, demografische, sociaal-culturele en juridische trends. Denk respectievelijk aan laag- en hoogconjunctuur, migratie en vergrijzing, de focus op gezondheid en de veranderende wet- en regelgeving. De efficiëntie en effectiviteit van de organisatie van ons lokale en regionale hulp- en ondersteuningsstelsel worden door de uitgaven in het sociaal domein bepaald. De invloed van dit geheel aan trends op de organisatie van het sociaal domein is grotendeels ongunstig voor onze gemeente. Dit is toegelicht in de analyse in hoofdstuk 2.

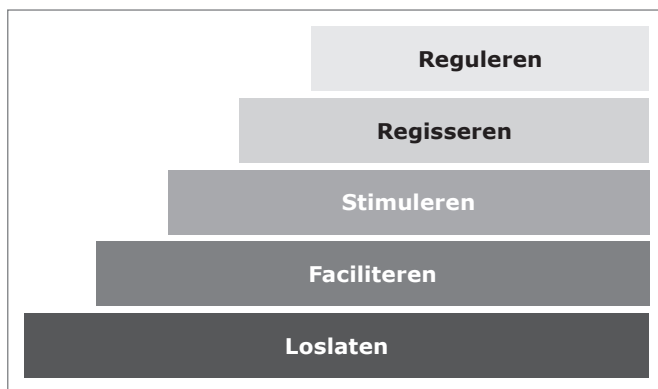
Een en ander leidt ertoe dat enerzijds niet meer eenduidig is aan te geven wat de inkomsten voor het sociaal domein zijn, en anderzijds dat de uitgaven onzekerder zijn geworden. Het uitgangspunt dat de uitvoering 'budgettair neutraal' moet, is hiermee verleden tijd. Wij stellen voor om reëel te begroten binnen de kaders die de gemeenteraad na een integrale afweging heeft vastgesteld. Ons beleid is hierbij gericht op preventie voor curatie en algemene voorzieningen voor maatwerkvoorzieningen. Omdat we een robuust zorglandschap nastreven, willen we deze verandering vormgeven met aanbieders van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. Tegelijk gaat functie vóór instellingsbelang.

“Samenwerking is noodzakelijk als wij onze inwoners de beste hulp en ondersteuning willen bieden.”

Kortom, het maatwerk groeit en is niet meer binnen financiële kaders op te lossen. Daarom stellen we voor om in te zetten op preventie - het garanderen van een financiële basis - en op maatwerk - risico voor concern, sturen op risico's en het nemen van beheersmaatregelen. Sturing is hierbij een essentieel instrument.

Samen geven we vorm aan ons sociaal domein

Uit de beschrijving van de verdeling van de verantwoordelijkheden binnen het sociaal domein, in de eerste helft van dit hoofdstuk, blijkt wel dat samenwerking noodzakelijk is als we onze inwoners de beste hulp en ondersteuning willen bieden. Enerzijds met de maatschappij, op basis van gesprekken met - en informatie over - inwoners en partners. Anderzijds met gemeenten in informele en formele samenwerkingsverbanden.

Als gemeente kiezen we bij deze samenwerkingen steeds bewust voor de rol die het beste bij het betreffende onderwerp past, op basis van onze verschillende verantwoordelijkheden en beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We kunnen reguleren, regisseren, stimuleren, faciliteren en loslaten. Wij willen bij elke samenwerking een rol kiezen die zo veel mogelijk initiatief laat bij de samenleving, ténzij de rechten van het kind, menselijke waardigheden, bestaanszekerheid of de gemeentelijke financiën om een hogere mate van sturing vraagt. Let op: wanneer de gemeente een regisserende of regulerende rol inneemt, blijft het streven om in een dialoog mét de samenwerkingspartner vorm te geven aan het beleid en de uitvoering.

Scan de code voor een video over eenzaamheid.

5. Doelen en opgaven

Nu we de maatschappelijke ontwikkelingen en onze visie, missie, strategie en kaders in deze kadernota hebben beschreven, kunnen we uiteenzetten aan welke doelen en opgaven we als gemeente (verder) gaan werken binnen het sociaal domein. Integraal werken en de sturing daarop is de kern van de verdere ontwikkeling in het sociaal domein voor de komende jaren. Hierbij kijken we altijd integraal naar het wat, het hoe en de wijze waarop we hier uitvoering aan geven.

Opvoeden & Opgroeien

Opvoeden en Opgroeien met samenhangende preventie

De opvoed- en opgroei-problematiek is in onze gemeente kleiner dan in veel andere Friese gemeenten. Preventie kent binnen de gemeente Heerenveen een goede basisstructuur en een goed basisaanbod. Opgroeien en opvoeden gaat ook hier niet vanzelf. We hebben als doel dat kinderen, jongeren en gezinnen er niet op achteruit gaan op het gebied van gezondheid, opvoeding en ouderschap, overgewicht en leefstijl. Hierbij willen wij een rijk aanbod houden voor het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen en jongeren, want 'it takes a village to raise a child'. Hiervoor werken we actief samen met het Team Jeugd en Gezin die onze inwoners het beste kennen en weten wat de meest voorkomende hulpvragen zijn. Preventie wordt op deze manier steeds weer verfijnd en doorontwikkeld. Voor specifieke risico's, zoals alcohol bij jongeren en kindermishandeling, stellen we actie- of uitvoeringsplannen op.

Sterke pedagogische basisvoorzieningen en kansengelijkheid

Kinderen en jongeren groeien op in verschillende situaties en krijgen niet allemaal dezelfde kansen om zich optimaal te ontwikkelen. Dit kan leiden tot ongelijke startposities - en daarmee tot ongelijke kansen - in de verschillende levensdomeinen.

Wij streven naar gelijke ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren door in te zetten op een sterke doorgaande lijn, integrale samenwerking rondom kinderen en ouders en de versterking van pedagogische basisvoorzieningen. Bij het voorkomen van ontwikkelings- en onderwijsachterstanden, speelt die laatstgenoemde een cruciale rol.

Met onder andere peuteropvang en scholen voor basis- en voortgezet onderwijs werken we toe naar meer samenhang en een rijk programma, zoals de ontwikkeling van integrale kindcentra en samenhang tussen jeugdhulp en (passend) onderwijs. Ons ideaal is dat alle kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en dat onder andere pedagogisch medewerkers, leerkrachten, jeugdverpleegkundigen, gezinswerkers en jeugdhulpverleners in teams samenwerken vanuit één pedagogische visie.

We zetten in op meer deelname aan peuteropvang, een hoger bereik aan voor- en vroegschoolse educatie (vve) door geïndiceerde doelgroepkinderen, minder thuiszitters, geen kind tussen wal en schip door (wettelijke) scheidslijnen passend onderwijs en jeugdhulp en het samen met het onderwijs vergemakkelijken van de stap van onderwijs naar onderwijs, of een ander succes vervolg.

Vanwege de ontgroening van de samenleving gaan we samen met de betreffende ketenpartners in gesprek over de beschikbaarheid en spreiding van pedagogische basisvoorzieningen voor alle inwoners van Heerenveen in alle dorpen en wijken, om ervoor te zorgen dat deze beschikbaar en bereikbaar zijn en blijven voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren in onze gemeente.

Getransformeerde en beheersbare jeugdhulp

Op basis van de Jeugdwet zijn gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp. Tegelijkertijd werken gemeenten verplicht samen en is de gemeente slechts één van de toegangen tot jeugdhulp. Ondanks deze beperkende factoren is in de afgelopen jaren een begin gemaakt met de zorginhoudelijke transformatie en waren de uitgaven de eerste jaren beheersbaar. De échte omslag naar een getransformeerde (sneller, dichterbij en meer op maat) en beheersbare jeugdhulp moet echter de komende jaren worden gemaakt.

Wij kunnen dit slechts in gezamenlijkheid met alle partners in het regionale zorglandschap realiseren en kiezen daarom ten volle voor een inzet in regionaal verband. Niet alleen omdat de wet dit voorschrijft, maar ook omdat wij er van overtuigd zijn dat alleen samenwerking in het Friese zorglandschap kan leiden tot daadwerkelijke transformatie en structurele sturing. Tegelijkertijd willen wij niet afhankelijk worden van wat anderen doen. Daarom voeren wij – binnen de kaders van de samenwerking – ook een sterker eigen, actief beleid.

We willen jeugdhulp dichterbij organiseren. Bijvoorbeeld doordat gezinswerkers van het Team Jeugd en Gezin (aanvullend op de meitinkers en preventieteams) dichterbij het onderwijs, de huisarts en de kinderopvang beschikbaar en aanwezig zijn. Zij zijn voor inwoners vaak een bekend gezicht en kunnen consult, advies en lichte vormen van ondersteuning inzetten.

Onder andere bij gezinnen waarbij sprake is van multi-problematiek ontwikkelen we een aanpak waarin we rond individuele gezinssituaties individuele arrangementen organiseren – meer op maat. We gaan hierbij uit van de transformatiedoelen. Onze uitgangspunten hierbij zijn eigenaarschap van het gezin, professionele inzichten en vakmanschap en kostenbeheersing. Bij het toekennen van jeugdhulp kijken we naar een passend totaalarrangement voor alle betrokken gezinsleden en onderhandelen we over de daarvoor noodzakelijke budgetten. Het regionaal aangeleverde beleidskader is hierbij leidend, maar niet bepalend.

Om de betaalbaarheid van de uitvoering van de Jeugdwet te verbeteren en in aansluiting op de adviezen die uitgebracht zijn door de taskforce Kostenbeheersing jeugdhulp, vertalen we deze adviezen regionaal én lokaal in een gericht actieplan. De uitvoering hiervan is inmiddels gestart en dient meer sturing en besparingen op te leveren.

Kind- en gezinsvriendelijke wijken en dorpen

De buurt of het dorp moet voor kinderen en jongeren een veilige en prettige plek zijn om op te groeien en om elkaar te ontmoeten. Veel buurten en dorpen hebben deze waarde. Een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingsvisie is om deze waarde te behouden, te beschermen en uit te breiden. Bij veranderingen - zoals de nieuwbouw van scholen - werken we van te voren uit hoe we deze waarde kunnen versterken. Hierbij zoeken we altijd de samenwerking met de buurt.

Leefbaarheid, meedoen en gezondheid

Voorkomen roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik

Aan de hand van het Nationaal Preventieakkoord gaan wij ons meer inzetten om roken, overgewicht en (overmatig) alcoholgebruik te voorkomen. Van jong tot oud.

Sociale samenhang, leefbaarheid en minder eenzaamheid

We behouden de bestaande maatschappelijke accommodaties in onze wijken en dorpen. Daarbij zetten we ons in om de sociale samenhang te vergroten en investeren we in activiteiten om eenzaamheid en sociaal isolement te verminderen.

Meer mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen

Ook willen we de ervaren overbelasting onder mantelzorgers verminderen. In 2019 was 12 procent van hen overbelast. Wij zorgen ervoor dat onze mantelzorgers ondersteuning ontvangen, zoals respijtzorg. Dit geldt ook voor onze vrijwilligers. We zetten ons in om meer vrijwilligers te krijgen en we willen hen ondersteunen. Mantelzorgers en vrijwilligers moeten weten dat ze er niet alleen voor staan.

De Wmo-ondersteuning toekomstbestendig maken

Hoewel de beleidsvrijheid binnen de Wmo steeds verder aan banden wordt gelegd, blijven wij kritisch kijken naar sturingsmogelijkheden. Wij herijken onze maatwerkvoorzieningen om deze financieel en kwalitatief toekomstbestendig te maken.

Zorgen voor een lager risico op psychische problemen

We willen het aantal inwoners dat risico loopt op psychische problemen verlagen. Daarom investeren we in activiteiten waarmee we psychische problemen onder mensen kunnen voorkomen en verkleinen. Ook blijven we ons inzetten om verwarde en overlastgevendende situatie te voorkomen en te verminderen. We bieden onze inwoners via het maatschappelijk werk en/of ons Zorg en Veiligheidsteam voldoende ondersteuning, zodat zij niet langer - of minder snel - een beroep hoeven te doen op maatwerkvoorzieningen.

Langer thuis wonen mogelijk maken

Wij zorgen ervoor dat onze inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. We richten ons hierbij op het versterken van de zelfredzaamheid, het verstevigen van de sociale omgeving en het vergroten van de bewustwording van de eigen levensloop. Hierbij garanderen we ondersteuning aan onze kwetsbare (ofwel aantoonbaar minder valide) inwoners, als de eigen kracht en het sociaal netwerk hen niet meer voldoende hulp kunnen bieden. Als langer thuis wonen niet meer verantwoord is, zetten wij ons in om de overgang naar een intramuraal verblijf te versoepelen. De lokale woonopgave voor onze ouderen maakt structureel onderdeel uit van de prestatieafspraken met de corporaties en wij voeren de maatregelen uit het plan 'Soarch for Thûs' uit.

Meer uitstroom beschermd wonen

Onze doelgroep voor beschermd wonen neemt toe. Dit geldt ook voor de uitgaven. De tekorten op het provinciale budget lopen elk jaar verder op. In 2018 is de grens van € 5 miljoen al aangetikt. De (verwachte) landelijke ontwikkeling op dit gebied is dat de Rijksoverheid vanaf 2021 de budgetten niet meer per centrum-gemeente verdeelt, maar per gemeente. Hiermee dringt zich de vraag op of gemeenten de uitvoering nog provinciaal willen doen of meer regionaal of lokaal. Wij oriënteren ons daarom nu al op de (on)mogelijkheden om beschermd wonen en maatschappelijke ondersteuning anders vorm te geven, met als doel om de regie en sturing terug te nemen. Wij willen minder mensen intramuraal opvangen en meer mensen via de Thuis-plus-variant (zelfstandig wonen met forse ondersteuning) laten doorstromen naar de reguliere thuisondersteuning. Hoofddoel hiervan is om de zelfredzaamheid en participatie te maximaliseren. Wij willen grip krijgen op de uitgaven en voorkomen dat de tekorten nog verder oplopen.

Participatie en bestaanszekerheid

Samen op weg naar duurzaam passend werk

Onze arbeidsmarkt kenmerkt zich door veel werk en een groeiende opleidingskloof. We zijn goed voor ruim 33.000 banen. 70 procent van deze mensen werkt wel in onze gemeente, maar woont hier niet. We zien in onze gemeente meer lageropgeleiden dan gemiddeld in Noord-Nederland. Over het algemeen geldt dat we hier relatief veel laagopgeleiden - en meer laag- dan hoogopgeleiden - hebben. Het lijkt erop dat deze kloof groter wordt.

Onze inwoners met een bijstandsuitkering hebben vaak geen afgeronde beroepsopleiding en/of startkwalificatie. Hun kans op werk is hierdoor gering, ook wanneer het economisch beter gaat en het aantal vacatures toeneemt. Het aantal uitkeringen is afhankelijk van de conjunctuur, onze arbeidsmarktstructuur, onze reïntegratie-inzet en het aantal beschikbare mensen in relatie tot het aantal beschikbare banen. Een intensieve en integrale aanpak op de gebieden van (passend) onderwijs, leerplicht, zorg en arbeidsmarkt is de sleutel om deze groep aan het werk te krijgen. We moeten hiervoor de handen ineen slaan. Voldoende klantmanagement is een voorwaarde om ons uitstroomdoel te halen. De raad ontvangt hiervoor conform de raadsbrede motie van 8 november 2018 een uitvoeringsplan. De oploop naar de nieuwe Wet inburgering wordt hierin meegenomen, net als de invulling van de dienstverleningsovereenkomst met het 'nieuwe Caparis'.

Werken en ondernemen: samen optrekken met nieuw economisch beleid

De CBS prognoses geven aan dat onze gemeente tot 2035 groeit, in tegenstelling tot de rest van onze provincie. Na 2035 krijgt ook onze gemeente te maken met (economische) krimp. We hebben nu relatief veel snel groeiend bedrijven en exporteren bovendien veel ten opzichte van andere gemeenten in Noord-Nederland. Onze grootste sectoren zijn de zorg, (groot)handel, logistiek en vervoer, industrie en de IT. Het eerder genoemde knooppunt is daar een voorbeeld van. De sector zorg en welzijn is de grootste werkgever in onze gemeente en het is zaak dat dit zo blijft. Dit vergt continue afstemming tussen de werkgelegenheid en werkloosheid. De nieuwe peilers van het economisch beleid richten zich op 'vestigingsklimaat', 'de kracht van Heerenveen' en 'ondernemerschap'. De speerpunten liggen dan specifiek op het gebied van circulaire economie, duurzame logistiek en sport, vitaliteit en voeding.

Financieel gezonder worden

Zo'n 15 procent van onze huishoudens leeft op of onder de zogenaamde armoedegrens. Voor een gezin met twee kinderen is dit netto € 2.000 per maand. We hebben het dan in brede zin ook over de groep 'werkende armen'. Hoe zorgen we ervoor dat ook zij kunnen blijven meedoen? 'Minder armoede' is vaak het credo, maar hoe doen we dat en meten we dit? In het uitvoeringsprogramma gaan we hier op in en bedenken we stappen die ervoor kunnen zorgen dat ook deze groep een fatsoenlijk en verrijkt bestaan kan leven.

We helpen meer mensen die moeite hebben met lezen en schrijven

Tot slot hebben we een actieplan om meer mensen te helpen met lezen en schrijven. Veel maatschappelijke problemen zijn namelijk te herleiden naar het niet goed begrijpen van (digitale) tekst. Er volgt in 2020 een nieuw uitvoeringsplan Laaggeletterdheid.

Scan de code voor een video over het wmo vervoer.

6. De kosten

In de voorgaande hoofdstukken hebben we de maatschappelijke ontwikkelingen, onze ambities, doelstellingen en de bijbehorende risico's geschetst. De vraag hierbij is wat het sociaal domein ons mag (of maximaal moet) kosten. En welke zaken onuitstelbaar en onvermijdelijk zijn. Wij vinden dat de zorgvraag leidend moet zijn. Hoe richten we de sturing hierop zo in, dat we de beoogde resultaten daadwerkelijk realiseren?

Vanaf 2019 maakt het sociaal domein integraal onderdeel uit van de totale gemeentelijke begroting. Hierdoor kan op lokaal niveau niet meer een direct verband worden gelegd tussen inkomsten (bijdragen van het rijk) en uitgaven sociaal domein. Dit verband blijft alleen mogelijk voor de uitkeringen en de uitgaven voor de sociale werkvoorziening maar niet langer voor Wmo en Jeugd.

Het meeste geld wordt uitgegeven in ons begrotings-thema Zorg en Welzijn. Financieel gezien maakt het sociaal domein dus onderdeel uit van de algemene uitkering. Daarnaast is de BUIG (het rijksbudget voor uitkeringen) de grootste specifieke uitkering. Ook het Beschermd Wonen, de re-integratie voor de nieuwe doelgroep Participatiewet, de Wsw en de Ondertoezichtstelling Jeugd maken vooralsnog deel uit van een aparte uitkering. In de begroting van 2019 zijn de uitgaven van het sociaal domein met € 1,9 miljoen structureel verhoogd. Een groot deel van deze verhoging wordt gecompenseerd door de verhoging van de algemene uitkering. Naar verwachting wordt het verdeelmodel voor het sociaal domein in 2021 herzien. Dit vormt een groot risico voor het meerjarenperspectief, aangezien dit nieuwe verdeelmodel ongunstig kan uitpakken.

“De zorgvraag is leidend.”

Grootste risico's en sturingsmogelijkheden

Factoren zoals de uitkomst van het verdeelmodel, de demografische impact, tariefstijgingen, open einde regelingen en de aanzuigende werking zijn allemaal opgenomen in Naris en maken deel uit van het weerstandsvermogen. Ze worden regelmatig beoordeeld op impact, kans van optreden en de eventueel te nemen beheersmaatregelen. (Bij)sturing kan via beleidsaanpassingen, inkoop, organisatie van de toegang, de mate van kwaliteit en het aangeboden voorzieningenniveau.

Kosten doorontwikkeling Sociaal Domein:

2019	- € 1.962
2020	- € 2.411
2021	- € 2.433
2022	- € 2.690

Begroting 2019:

Uitkeringen	€ 19,7 miljoen
Minimabeleid	€ 2,2 miljoen
Sociale werkvoorziening	€ 9,2 miljoen
Re-integratie en schuldhulpverlening	€ 1,4 miljoen
Subsidies	€ 0,6 miljoen
Jeugdhulp (in natura)	€ 11,7 miljoen
Jeugdhulp (persoonsgebonden budget)	€ 0,4 miljoen
Jeugdbescherming-reclassering	€ 1,2 miljoen.
Algemene en uitvoeringskosten	€ 1,2 miljoen
Wmo preventie	€ 2,9 miljoen
Wmo voorzieningen	€ 10,4 miljoen
Structurele samenwerking met kennisorganisaties	€ 0,1 miljoen
Totaal (excl. kostenplaatsen)	€ 61 miljoen

Hoe gaan we te werk

Allereerst meten we zoveel mogelijk de maatschappelijke effecten van onze inspanningen als gemeente. Vrijwel altijd zijn er meer partijen en invloeden betrokken die deze effecten bepalen, daarom meten we in alle gevallen onze output. Echter, om inzicht in een specifieke situatie te krijgen, is het ook nodig om de input te meten. Denk bijvoorbeeld aan de hulpvragen. Tot slot gaan we een poging wagen om onze preventieve inspanningen te meten.

We rapporteren jaarlijks over de voortgang van deze kadernota. Dit doen we naast - of gelijktijdig met - de vaste momenten van de perspectiefnota, de begroting en de jaarrekening. We bouwen de rapportage als volgt op:

- De realisatie per doelstelling, met daarbij de trends van de afgelopen jaren. Bij afwijkingen tussen de doelstellingen een realisaties voegen we een analyse toe van oorzaken en gevolgen.
- De te nemen maatregelen met de verwachte effecten en kosten.
- De actuele risico's die het realiseren van de doelstelling in de weg kunnen staan, maar die buiten onze cirkel van invloed liggen.
- Een prognose van één jaar vooruit waarin we het verwachte effect van de te nemen maatregelen verwerken. Deze kan aanleiding geven om een (of meerdere) doelstelling(en) te wijzigen. Dit wordt dan een beslispunt.

Monitoring en sturing: onze indicatoren

Preventieve inzet toegang	Aantal meldingen Meitinker Preventiequotiënt Poort Inzet preventieteams WSZ Aantal meldingen Gezinswerker
Gebruik voorzieningen	Aantal cliëntenmaatwerkvoorzieningen Aantal uitkeringsdossiers Pwet Aantal cliënten Jeugdhulp Aantal uithuisplaatsingen Aantal Onder Toezicht Stelling Aantal cliënten Schuldhulp Aantal cliënten Bijzondere Bijstand Aantal cliënten minimaregelingen
Kosten	Wmo Maatwerkvoorziening Bijstand, Participatie en schuldhulp Jeugdhulp Wmo
Kwaliteit	Klanttevredenheidscijfers Aantal bezwaar/beroep Aantal klachten

Dit zijn onze indicatoren waarover we kunnen en willen rapporteren.

7. Doelen en resultaten

Vanuit onze missie, visie en de kaders hebben we doelen voor het sociaal domein geformuleerd. Om deze doelen te behalen stellen we uitvoeringsprogramma's op.

In deze tabel geven wij u een overzicht van de doelen, het resultaat en de bijbehorende risico's. Ook geven we aan welk uitvoeringsprogramma in 2020 opgesteld gaat worden. Deze lijst is niet uitputtend, maar kan tijdens de looptijd van de kadernota steeds bijgesteld worden.

Ons doel	Resultaten	Risico's
Samen op weg naar passend werk	In 2023 gemiddeld 1.100 uitkeringen (400 minder dan in 2017). <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma's:</i> <i>Werk</i> <i>De nieuwe wet inburgering</i>	- Conjunctureel; - De rijksbijdrage dekt de uitgaven niet. Er moet geld bij; - Samenwerking nieuwe Caparis komt niet van de grond.
Financieel gezonder worden	- Eerder betalingsachterstanden en potentiële schulden signaleren; - meer mensen in preventief beheer en meer inzet kleine saneringskredieten. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Het eerder herkennen van schulden</i>	- Conjunctureel; - We bereiken de doelgroep niet; - Gegevensuitwisseling lukt niet.
Langer zelfstandig (thuis) wonen	- Betaalbaar houden van voorzieningen; - Versterken zelfredzaamheid, participatie en verstevigen sociale omgeving en samenhang; - In stand houden maatschappelijke accommodaties gericht op ontmoeting; - Continu investeren in bewustwording van de levensloop; - Maatregelen Soarch for Thùs worden uitgevoerd. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Inwoners helpen langer zelfstandig te wonen</i>	- Vergrijzing; - Verdeelmodel; - Verlaging eigen bijdrage Wmo.
Ruimte voor mantelzorg en vrijwillige deelname	- Waardering mantelzorgers; - Minder overbelasting mantelzorgers en meer vrijwilligers. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>De ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers</i>	- Niet tijdig bereiken dreigende overbelaste mantelzorgers. - Bereidheid van inwoners om vrijwilligerswerk met een meer structureel karakter is te laat.
Voorkomen roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik	- Minder rokers; - Minder inwoners met overgewicht; - Minder problematisch alcoholgebruik ten opzichte van de meest recente GGD-rapportage gezondheidsonderzoek. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Gezondheid</i>	- Rookwaar en alcohol blijft laagdrempelige toegankelijk; - Inwoners te weinig bewust van gezonde leefstijl.
Eenzaamheid en sociaal isolement voorkomen en bestrijden	- Uit de gezondheidsonderzoek blijkt dat inwoners minder eenzaamheid ervaren; - En voldoende sociale netwerken tot hun beschikking hebben. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Voorkomen eenzaamheid</i>	Individualisering van de samenleving.
Minder inwoners die risico lopen op psychische problemen en voorkomen verwarde en overlast gevende personen.	- Via te ontwikkelen preventieve activiteiten voorkomen dat inwoners psychische problemen krijgen; - Preventieteam, waaronder het maatschappelijk werk, inzetten ter voorkoming en het bestrijden van psychische problemen; - Goede begeleiding van personen die uitstromen uit beschermd wonen of maatschappelijke ontvang; - Integrale aanpak van problematiek. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Voorkomen psychische problematiek</i>	- Preventieteam onvoldoende capaciteit om aan de vraag te kunnen voldoen; - Langer thuiswonen; - Hoogwaardige zorg en ondersteuning in onze gemeente heeft een aanzuigende werking.

Ons doel	Resultaten	Risico's
Verhogen uitstroom beschermd wonen naar zelfstandig wonen met mogelijk ThuisPlus ondersteuning.	Ten opzichte van 2018 ligt de uitstroom hoger en wordt er meer ThuisPlus (ondersteuning aan huis) ingezet. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Regiovisie beschermd wonen</i>	- Toename psychische problemen; - Verdeelmodel; - Onbetaalbaarheid beschermd wonen.
Een fatsoenlijk verrijkt bestaan	- Meer mensen helpen die moeite hebben met lezen, schrijven en digitale vaardigheden; - Ieder huishouden kan sporten of culturen; - Meer gebruik regelingen budgetgids; - Meer mensen aan het werk. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>De aanpak van armoede</i> <i>De aanpak van laaggeletterdheid</i>	We bereiken de doelgroep niet.
Aansluiten van preventieve activiteiten en voorzieningen op de behoefte in een wijk of dorp	- De leefplek-meter is uitgevoerd; - Preventieteams zetten gerichte activiteiten op per wijk, dorp of zone. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Gebiedsgericht werken</i>	- Onvoldoende capaciteit preventieteams; - Onvoldoende inzicht wat er speelt in een wijk, dorp of zone.
De Wmo toekomstbestendig maken	- Wmo-maatwerkvoorzieningen zijn herijkt; - Maximale sturingsmogelijkheden worden ingezet. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma:</i> <i>Gezondheid</i>	- Invloed SDF; - Financiering systematiek; - Tariefstelling; - Open einde regeling.
Sterke pedagogische basisvoorzieningen en kansengelijkheid	- Gelijke ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren; - Versterking van pedagogische basisvoorzieningen: - o meer deelname aan peuteropvang; - o een hoger bereik aan voor en vroegschoolse educatie (VVE) door geïndiceerde doelgroepkinderen; - Minder thuiszitters; - Geen kind tussen wal en schip door (wettelijke) scheidslijnen passend onderwijs en Jeugdhulp; - Het samen met het onderwijs vergemakkelijken van de stap van onderwijs naar onderwijs, of naar een ander succesvol vervolg; - Meer samenhang en een rijk programma; - Pedagogische basisvoorzieningen beschikbaar en bereikbaar zijn en blijven voor zo veel mogelijk kinderen en jongeren. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma's:</i> <i>'Jong geleerd, wordt vroeg gedaan' – Beleidsplan Voorschoolse Voorzieningen en Voor- en Vroegschoolse Educatie gemeente Heerenveen 2020 – 2023</i> <i>Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA)</i>	- Faciliteren samenwerking; - Bereiken doelgroep; - Afhankelijkheid van autonomen (commerciële) aanbieders (peuteropvang) en besturen (onderwijs); - Hoogte rijksbijdrage Oab-middelen door Rijksoverheid; - Door ontgroening dalend draagvlak voor voorzieningen.

Ons doel	Resultaten	Risico's
Preventie voor Opvoed- en Opgroeiproblematiek	• Opvoed- en opgroei problemen minimaal net zo goed houden: - o Ervaren gezondheid en chronische aandoeningen; - o Pesten; - o Schoolverzuim; - o Psychosociale gezondheid; - o Weerbaarheid; - o Opvoeding en ouderschap; - o Seksuele vorming; - o Overgewicht; - o Bewegen en sporten / Leefstijl. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma's:</i> <i>Actieprogramma 2019 – 2022:</i> <i>Aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling</i> <i>Actieplan over Scheidingen</i>	• Sociaal-culturele opvattingen over opvoeding en ouderschap; • Inwoners te weinig bewust van gezonde leefstijl; • Ongunstige conjunctuur veroorzaakt meer Opvoed- en Opgroeiproblematiek.
Jeugdhulp – transformatie en sturing	• Jeugdhulp sneller, dichterbij en meer op maat; • Gezinswerkers dicht bij het onderwijs, de huisarts en de kinderopvang; • Bij gezinnen met multi problematiek vaker een passend totaalarrangement voor alle betrokken gezinsleden; • Meer sturing en besparingen bij de uitvoering van de Jeugdwet. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma's:</i> <i>Doorbraak!</i> <i>Actieplan 'Foar Fryske Bern'</i> <i>Implementatie adviezen Taskforce</i>	• Te grote variatie in wensen vanuit de individuele scholen en partners; • Te weinig beschikbare tijd bij de gezinswerkers; • Te groot beroep vanuit scholen en preventieteams (wachttijd); • Onvoldoende integraliteit en samenhang in de aanpak vanuit intern betrokkenen en externe partners bij transformatie; • Gedeeltelijke autonomie (Gecertificeerde Instellingen) en autonomie (Huisarts, Jeugdarts) deel toegang jeugdhulp; • Sociaal Domein Fryslân stelt huidige en toekomstige inkoopsystematiek vast; • Geen additionele financiering Rijksoverheid; • Toename hulpvragen; • Toename complexiteit; • Open einde regeling.
VN-inclusie agenda	• Samen met het lokale VN-panel stellen wij een VN-inclusie agenda op basis waarvan gericht uitvoering wordt gegeven aan de rechten van personen met een handicap. <i>Bijbehorende uitvoeringsprogramma's:</i> <i>VN-inclusie agenda</i>	• Vergrijzing, individualisering van de samenleving.

In deze kadernota zitten verschillende QR codes verwerkt.

Een QR-code is een soort streepjescode die je kunt scannen met je smartphone of tablet. Als je de QR-code scant kom je meteen op de website waar de code naar verwijst. Eigenlijk als een soort link. Zo kun je snel meer informatie vinden over een onderwerp of product. Er zijn heel veel gratis apps en programma's om QR-codes te scannen. Ga hiervoor naar de appstore of playstore.

Gemeente Heerenveen

14 0513

www.heerenveen.nl

Bezoekadres:

Crackstraat 2

8441 ES Heerenveen

Correspondentieadres:

Postbus 15000

8440 GA Heerenveen